

מן הרוב המסדר, אלא מן הסופר וудוי ההרשאה, כיוון שההרשאה לא נתקימעה כלל מן שום ב"ז, אין זה כי אם שכן הוא כאשר מתנצל הרוב המסדר הגט, שהשליח חטף ההרשאה בלתי מקוيمת ורץ לדרךו, והרב המסדר הגט לא ראה ההרשאה. ואילו ראה לפפק בgmt זה כלל ואין לפוסלו. דהא אפילו למאי דסלקה אדעתאי מעיקרא שההרשאה היא מקוימת מן ב"ז כמו שנוהגין האידנא, כתבתי מילתא בטעמא דאין לפסולgmt כמו שבארותי למעלה דלא ליתלי בוקי סרייקא בהרב המסדר אלא בסופר וудוי ההרשאה, השטא דאיגלי מילתא שההרשאה לא נתקימעה כלל מן שום ב"ז, לא כל שכן ודאי ודבר פשוט הוא דאין לתלות בוקי סרייקא בהרב המסדר לומר שאינו בקי בטיב גיטין, אלא הטיעות הוא מן הסופר וудוי ההרשאה שהם אינם בקיים, אבל הרוב המסדר הגט הוא בקי. ולכךgmt כשר מן הדין אפילו שלא במקום עיגון, ומכל שכן במקום שיש חשש עיגון. וזה ינחנו בדרך אמת:

גם זה מן הרוב הנ"ל **במורת** תלהה כחדרה הווינה ואתא קדמנא מאיר בן נפתלי דוד והחבר רבי משה בן מהר"ר שמואל. ואסהידו שהם היו עדי הרשאה עלgmt שעשה מרודי בר שלמה שליח להולכה ר' ייחיאל מיכל לגרש אשתו פטשי בית נתן. ואותוgmt ניתנן כאן ק"ק פירד"א יומם ה' י"ז אייר תט"ז. וудוי החתוםים עלgmt בצלאל בר שלמה. יואל בר יהודה. ומעולם לא חתמו שניהם כאחד על שום הרשאה, כי אם על זו לעדות. ולראיה כתבנו וחתמנו זאת כ"ז אייר תי"ז פה ק"ק פירד"א:

מאיר בן החבר רבי אשר הלוי ו¹²³⁴⁵⁶⁷ **מק"ק פירד** **ונאם יואל בן לא"א משה זצ"ל** **שניואר ולמן בא"א יואל ז"ל** **עד** **כאן העתקה** **מן הכתבים של הרוב הנ"ל:** **והנה** **ה גם** **כ כי מתוך כותלי כתבו של הרוב המסדרgmt ניכר דאיינו רגיל בדקודוק לשון הקודש על בוריו, עם כל זה האמת יורה דרכו שאין הטיעות בהרשאה**

שאלת קיा

תשובה, יראה דיש לכוף לקרויבו של הנרצח שהוא רודף אחר הרוצח להעמידו בדין, מהא דעתא בסנהדרין פרק נגמר הדין דף מ"ה [ע"ב] גואל הדם הוא ימית את הרוצח [במדבר לה. יט], מצוה בגואל הדם. ומניין שם אין לו גואל הדם שבית דין מעמידין גואל הדם, תלמוד לומר בפגעו

באחד **שנהרג** **בדרכו**, ונודע מי הוא הרוצח, **יכולין** להנקם ממנו. אם אחד מקרובי הנרצח יבקש דין על הרוצח, האם יכולין לכוף לקרויבו שהוא רודף אחר הרוצח להעמידו בדין. ואם יש לכופו שוייציא ממנו על זה אם הוא אמר. ועוד כמה יש לכופו. ועד היכן **מיקרי קרוב:**

ולענין עד היכן מיקרי גואל וקרוב, נראה דאין שיעור לדבר אלא כל שאין קרוב יותר ממנו מיקרי הוא קרוב אפילו שהוא רחוק בקורבתו, רק שהוא משפחתי אביו ורואי לירשו. דהרי אהרן רחוק הרבה היה מן בני עלי, ואפילו הכי אמר שהו גואל הדם. ועוד מדבריו הכתוב גואל, ולשון גואל נופל אפילו על מי שהוא רחוק הרבה בקורבתו, רק שהוא משפחתי אביו ורואי לירשו, מהא דאיתא בברייתא בפרק ט' דברא קמא דף ק"ט [ע"ב] ואם אין לאיש גואל להשבה האשם אליו וכור', וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים, אלא בגזל הגור הכתוב מדבר, הביאו רשי' בחומש פרשת נשא [במדבר ה, ח], הרי דיק דבגוזל הגור הכתוב מדבר, משום דלשון גואל היינו אפילו רחוק הרבה בקורבתו רק שהוא משפחתי אביו. וכי אפשר שאין לו גואל אחד עד יעקב, אלא בגזל הגור מיידי. אלמא לשון גואל נופל על מי שהוא משפחתי אביו, אף' שהוא רחוק בקורבתו, כל שאין קרוב יותר ממנו:

ובן משמע מדברי הרמב"ם בפרק א' מהלכות רוצח [ה'ב] שכותב ז"ל, מצוה בידי גואל הדם להרוג הרוצח שנאמר גואל הדם הוא ימית את הרוצח, וכל הרואי לירשו הוא גואל הדם וכור' עכ"ל, הרי כתוב כל הרואי לירשו הוא גואל הדם^b, אלמא אף על פי שהוא רחוק הרבה רק שראוי לירשו, כל שאין קרוב יותר ממנו מיקרי גואל הדם^c:

בו מ"מ ע"ב. הרי מצוה המוטלת על גואל הדם להמית את הרוצח ע"ש. וזה פשוט הוא שם אין הוא עצמו יכול להמיתו, יוכל להמיתו ע"י אחר ע"י הוצאה ממון, צריך להוציאו ממונו על זה ככל מצות עשה שבתורה, כמו תורה שחייב אדם ללימוד את בנו, ואם הוא אינו יכול ללמדו, צריך לשכור לו מי שילמדו. וכן חייב אדם למול את בנו, ואם הוא אינו יכול למולו ואין מי שרוצה למולו אלא בשכר, אף על פי שהוא לא שפיר עביד שאינו רוצה למולו אלא בשכר, מ"מ אביו חייב ליתן שכר לאחר שימוש את בנו. הוא הדין נמי מצוה זאת המוטלת על גואל הדם להמית את הרוצח, אם אין הוא יכול לקיימנה אם לא על ידי אחר, וע"י הוצאה ממון, ורק ש צריך לקיימנה אם יש לו ואי אפשר בעניין אחר: ואם לחשך אדם לומר דלא אין מצוה אלא ברוצח ישראל אבל לא בגין, הא ודאי לאו מלטה היא, דמאי שנא, ואין לו סברא כלל, ואטו יהא דין דגוי קיל מישראל. ואיתה נמי באגדה [מדרש שמואל כא] ויבחר לו חמשה חלוקי אבניים וגר' [שמואל א, יז, מ], אחד לשמו של הקב"ה ואחד לשמו של אהרן ושלשה ושלשה אבות העולם וכור'. אהרן אמר לא אני גואל הדם עלי לפרוע ממנו וכור'. ופירשו המפרשים רד"ק ואינך, מה שאהרן היה גואל הדם, היינו על חפני ופנחן הכהנים אהרן הוא גואל הדם שלהם. הרי מבואר דמיקרי גואל הדם להנקם מן הרוצח אפילו כשהוא גוי, כאשר מגלית הפלשתי^a:

a עי' ספרי זוטא פ' מסעיף פ"ט ובאמבוּהא דספרי ומגילת אסתר וסה"מ מ"ע יג שהוסיף הרמב"ן.

b עי' מרכיבת המשנה אור שמח שם וכלי חמדה ריש פ' וינש וצפנת פענח פרשות מסעיף.

c ועי' באורים סי' ב' סק"ב דעת רשות ביד גואל הדם להרוג עד אחר שנגמר דין בבב"ד. וכן מ"מ

לא. דעתך נוטה דחייב, כדתניא [עירובין י עב] איזהו מטה מצוה כל שקורא ואין לו עוננים, הא יש לו עוננים לא, משום דעתו רמי, והקרוב קרוב קודם. ועוד מדבר בתורה לכהנים ליטמא לשבעה מתיים האמורים בפרשה מכלל דמחייב בזו, دائ' לא מחייב אמאי מיטמו וכור' עכ"ל:

הנ"ז לא הוכיחו דקבורה מוטלת על הקרובים יותר מעל שאר כל אדם, אלא משום דאמرا תורה לכהנים שהיו מטמאים למת, בכך לא מצין לחיב אלא אותן קרובים, והיינו ז' מתיים האמורים בפרשה שהכהן מטהם להם, אבל לא שאר קרובים אפילו כשאין קרוב יותר מהם, מפני שאין מתאבלין עליו. אבל בדין גואל הדם דכתבה תורה בהדיא שמצוות מוטלת על הקרובים יותר מעל שאר כל אדם, כדכתיב גואל הדם הוא ימית את הרוצח, וילפינן בגמר מצוה על גואל הדם להרוגו, אלא שם אין לו גואל ב"ז מעמידין לו גואל וממייתין אותו, אבל עיקר המצוה מוטלת על הגואל, בכך ודאי אין חילוק בין שהוא מהחייבים להتابל עליו, בין שהוא מן שאין חייבין להتابל עליו רק שהוא ממשפחה אביו, ואין קרוב יותר ממנו, מוטל עליו מצוה זו להנקם מה הרוצח:

אבל מ"מ נראה דין חייב שיזכיה יותר ממה שרגילין להוציא, והיינו מה שהוא חוק קבוע ליתן לשופטים ושופטים

ואע"ג דלענין קבורה ממשמע דברי הפסיקים דין החיב אלא על אותן קרובים שמחוייבים להتابל עליו, אבל לא על שאין חייבין להتابל עליו, אפילו כשהאין קרוב יותר ממנו, דהיינו כתוב הטור יוד"ר ריש סי' שמ"א וז"ל, מי שמת מוטל לפניו או אפילו אינו לפניו ומוטל עליו לקברו והיינו כל הקרים המתאבלים עליהם, ואכל בכית אחר וכור' ע"כ לשונו. והכי כתוב הטור עוד שם בשם אביו הרא"ש ז"ל אנדר החסיד נמו"ק פ"ג סי' נהן זוז"ל, וסבירא חולשה וקלושה הוא זה וכור', אלא ודאי לא פלוג רבנן אלא כל המתאבלים ומתאוננים קרוין מוטל עליו לקברו ואפילו אינו בעיר וכור' עכ"ל. הרי מבואר דין חיב קבורה מוטל על אותן קרובים שחייבים להتابל עליו, אבל לא על אותן שאין חייבין להATABל עליו אפילו היכא שאין קרוב יותר מה מתאבל עליו אפילו היכא שאין חילוק בין שהוא לעליון להנקם ממנו, אין חילוק בין שהוא ממה מתאבלים עליו או לא, אם אין קרוב יותר ממנה חייב אנדר החסיד להנקם ממנה. ולא דמי לקבורה, משום דקבורה ילפינן מן מה כתוב בדברים כא, כן כי קבור תקברנו כדאיתא בפרק נגמר הדין דף מ"ז [ע"ב], ואין במשמעות המקרה שתהא הקבורה מוטלת על הקרים יותר מעל שאר כל אדם, אלא שהפסיקים הוכיחו דקבורה מוטלת על הקרים יותר מעל שאר כל אדם, והקרוב קרוב קודם. והוא בתשובה להראב"ן סימן לג' וז"ל, נשאלתי אם חייב אדם בקבורת בניו כמו בקבורת אשתו או

בכ"ס פ"א מרוצח ה"ה]. ובказואה"ח סי' ב' סק"א השיגו דהא רשי' סנהדרין מ"ה ע"ב ד"ה וגואל כתוב דאפי' בשוגג רשות ביד גואל הדם להרוג. ולהרמב"ם בשוגג קרוב לפשיטה דוקא. ועי' בישועות ישראל סי' ב' מ"ש ע"ד הקזואה"ח. ומדובר רבניו נראה לכואורה שלענין להעמידו לדין איך חילוק בזו.

לייתן לשופטים ולשוטרים ולסרדיות הדין את הרוצח:

ונבון ^{הוּא} שאוთן הוצאות התיירות על הרגיל, כגון שכר מליצות ושהדים יתנו מתוך הקהל כדי לגדר הפרצה, שאם ח'יו לא יהיו נוקמים מן הרוצח, יהיה דמן של בני ברית ח'יו כהפרק, וIOSIFPO לעשות ככל ה'יו, הרי כל עוברי דרך בסכנה זו הם, לכך צריכין כולם לסייע לה. וכן נהגנו פעמים רבות ועשינו עם פרנסי הדור שהיו מעמידים גואלים לרודוף אחר הרוצחים, ואפילהו לפעמים כשהיינו יודעים שלא נוכל להוציא מכך אל הפעול להנעם מן הרוצח, אפילו הכי היינו מעמידים גואלים לרודוף אותם בדין, כדי שהוא מפורסם שאין דמן של בני ברית הפרק הוא, הנלע"ד: ^{אלה רשותם}

ולסרדיות הדין אותו צריך הוא ליתן, אבל אם יצטרכו להוציא יותר מן הרגיל כגון שכר מליצות ושהדים וכיוצא בזה, ודאי אין לחיבבו, דיקשה עליו הרבה וחישין שקרובים יברחו ולא יהיו רודפים אחר הרוצח לבקש דין עליו^ז:

ודמייא להא דתניא בפרק קמא דכתובות דף ח' [ע"ב] בראשונה היה הוצאה המת ^{המת} קשה על קרוביו יותר ממיתתו, עד שהיו מניחין אותו ובורחים, עד שבא רבן גמליאל ונаг קלות עצמו, והוציאו בכל העם ^{העם} אחוריו להוציאו בכל פשתן. ונагו כל ^{העם} אחוריו להוציאו בכל פשתן וכו'. ומכל שכן בנדון דין אם יצטרכו לקרובים להוציא ממון הרבה על זה בשכר מליצות ושהדים, ודאי דיבrho, לכך אין לחיבבו אלא מה שהוא חוק קבוע ^{אלה רשותם}

שאלת קיב

שם שמות שאין נמחקין, ייחזו ויכתבו אותן אותיות שנגררו בכתב מושר, שהיא שווה כמעט לכל הראשן. והוא מכונים שאותו אותן שהיינו בכתב הראשן. ונראה מכוונים מהן שכתבו נחלק יהא כלו נכתב על הקlef' השלם כבר נחלק יהא כלו נכתב על הקlef' התיבות, מצד אחד לקרו, והקרו יעבור בין התיבות, ואו הס"ת כשר. ובכלל יכולם להעמיד אותו תיבה כלו שהקרו היה בתוכו מצד אחד לקרו. ולא יהא ניכר שום שינוי בכתב והכתב הראשן דלא יצטרך למעטו. כיוון שנגרר כמה

אל המושיע. יגנ' ויושיע. לתלמיד ותיק כמהו"ר יהושיע.

את אשר כתבת ששמעת אומרים משמי שההורתי בס"ת שנקרעה עד תוך שיטה שלישית. ונחלק אותן אחד לשנים, כשהיו מתקנים אותו כה, והיינו שיהיו מדבקים מבחוץ קלף דק, ולהבר הקרו חבר ודיוק טוב ויפה שלא יהא הקרו ניכר, והאות שנחלק יגררו עם עוד איזה אותיות לפניו ולאחריו אם אין

ד עיי' קצוה"ח שם שכותב לדון אי בזה"ז שיק דינה דגואל הדם דהא צריך לקבל עדות בב"ד. ועי' בישועות ישראל שהביא מדברי רבינו ירוחם שנוהג גם בזה"ז, וכותב דיל' שאין כונתו שיש לו רשות להרוג אלא רק דפטור ממיתה. מדברי רבינו נראה שנוהג גם בזה"ז לענין להעמידו לדין, אף דרבינו איירוי כפה"ג בגוי, מ"מ בעיקר המצווה לא חילק בזה וצ"ע.